

HISTORICKÁ RETROSPEKTÍVA POSTAVENIA ŠTÁTU V PROCESE INTEGRÁCIE EURÓPY

Dr. h. c. prof. Ing. Milan Šikula, DrSc.

Konferencia Newton College

Brno

7. apríl 2017

Ciel' prezentácie

- Ukázať zásadný význam hlbšieho pohľadu do histórie integrácie Európy pre pochopenie súčasných krízových procesov EÚ
- Prispieť k objasneniu postavenia EÚ v unipolárnom systéme globálneho vládnutia – ako suverénneho aktéra, alebo objektu, resp. nástroja v rukách dominantného globálneho aktéra
- Argumentovať kumulatívny súbeh kvalitatívne nových vonkajších a vnútorných faktorov a ich multiplikatívne pôsobenie doviedlo EÚ na historické rázcestie, na ktorom musí urobiť strategické rozhodnutie, ktorým smerom pokračovať
- Načrtnúť dva zásadne odlišné smery adaptácie

Krízové procesy EÚ – derivát mnohorozmernej globálnej krízy

- Príčiny krízových procesov EÚ – globálne a vnútorné vo fungovaní EÚ
- USA – dominantný aktér a zároveň epicentrum globálnej krízy
- Príčiny vygenerovania globálnej krízy a jej priebeh boli a sú podstatným spôsobom podmienené pôsobením dominantného globálneho aktéra a jeho strategickými záujmami
- V tomto zmysle priamo či nepriamo strategicky pôsobil a režíroval vývoj EÚ a členských štátov ako objektu a nástroja reprodukovania pozície dominantného aktéra globálneho vládnutia
- Tento uhol pohľadu vrhá nové svetlo na vývoj integračného procesu, jeho kumulujúce sa problémy a relativizuje formálne rozlišovanie vonkajších a vnútorných príčin

Formovanie postavenia EÚ a členských štátov v unipolárnom systéme globálneho vládnutia

- Historické pozadie integračného zjednocovania Európy odhalilo vytváranie dvoch úrovní jej nesvojprávosti
- Na jednej strane integračné zjednocovanie sledovalo okliešťovanie suverenity a svojprávosti jednotlivých členských štátov
- Na druhej strane integrované zoskupenie ako celok sa stávalo ľahšie ovládateľným a nesvojprávnejším objektom v rukách dominantného aktéra globálneho vládnutia
- Nešlo len, alebo hlavne o integračné spájanie štátov zodpovedajúce ich skutočným národno-štátnym záujmom, ale predovšetkým o formovanie integrovaného objektu a nástroja upevňovania moci a vplyvu dominantného aktéra

Určujúce trendy súčasného charakteru a postavenia EÚ

- Súbeh kľúčových problémových procesov a ich multiplikatívnych rizikových dôsledkov a možných šancí
- Pokračujúca globálna kríza, neúčinné protikrízové opatrenia, mutované prejavy krízy
- Transformácia unipolárneho systému globálneho vládnutia na multipolárny a pozícia EÚ v boji o pozície
- Kríza na Ukrajine a dôsledky protiruských sankcií na EÚ
- Kritická miera rozporov vo fungovaní EÚ a EMÚ
- Migračná kríza v siločiarach zápasu o globálne vládnutie
- Brexit ako logický krok v kontexte špecifického postavenia a úlohy Veľkej Británie v EÚ

Idea integrácie Európy v historickom kontexte

- Jedna z prvých integračných predstáv bol Briandov projekt vytvorenia Paneurópskej únie z roku 1929. Odstránením cieľ sa mala posilniť ekonomickú pozíciu Európy, zámer nielen ekonomickú, ale aj politickú a sociálnu federáciu európskych štátov.
- Reálne kontúry začala integrácia nadobúdať po 2. svetovej vojne
- Myšlienka integrácie bola významne **implantovaná z USA** v Marshallovom pláne – prakticky ju koordinovala a riadila Organizácia pre európsku ekonomickú spoluprácu
- Prvý vlastný krok, Montánná únia ESUO a EURATOM, R. Schuman 1951 k európskej federácii, od r. 1954 úvahy o colnej únii
- Marec 1957 – Rímske zmluvy EHS
- 1960 ESVO (Dánsko, Nórsko, Portugalsko, Švédsko, Švajčiarsko, Veľká Británia), špecifická reakcia na vznik EHS

Nový pohľad na určujúce historické súvislosti genézy integračného procesu

- Hlbší pohľad do histórie odкрýva niektoré nové aspekty vzniku a formovania integrácie Európy
- Príspevok k hlbšiemu poznaniu mechanizmov prelínania hlavných štruktúr globálneho vládnutia priniesol G. Wisniewski: Kto tahá za nitky moci, Bilderberg – spiknutí špičiek z ekonomiky, politiky a médií (2015) – odкрýva ďalší aspekt formovania globálneho vládnutia – Vitali, Glattfelder, Battiston, Morris, Rothkopf, Varoufakis
- Konferencia Bilderberg (1954) – „brainstormigová dielňa“ ročne aktualizuje základné otázky geostratégie, ekonomiky, vojenstva a ovplyvňovania verejnej mienky
- Či sú vôbec národy schopné v národných štátoch mierového spolunažívania a či nie je potrebné ich zlúčiť do väčšieho celku
- Integračné spájanie národov – vytváranie ľahšie ovládateľného celku – ako objekt a nástroj globálneho vládnutia dominantného aktéra

Chronológia vplyvu Bilderbergu na proces vzniku integračného spájania štátov Európy

- 1946 – European League for Economic Cooperation – J. H. Ratinger*
- 1948 – Americký výbor pro sjednocenou Evropu (ACUE) – Rockefellerova nadácia – J. H. Ratinger
- 1948 – European Conference on Federation – 800 účastníkov, 18 premiérov, 28 ministrov zahraničných vecí – J. H. Ratinger
- 9. 5. 1950 – Schumanov plán o spolupráci nemeckých a francúzskych firiem uhlia a ocele
- 1950 – memorandum Európskeho hnutia s inštrukciami k založeniu Európskeho parlamentu, sponzorom bol ACUE – Rockefellerova nadácia a Ratinger
- 1951 – vznik Európskeho spoločenstva uhlia a ocele
- 1954 – prvá konferencia Bilderbergu, Ratinger
- 1957 – podpis Rímskych zmlúv
- 1957 – podpis zmlúv o EHS a Euratome
- 1958 – Schuman – prvý prezident Európskeho parlamentu

* J. H. Ratinger – kľúčový predstaviteľ a organizátor Bilderbergu

Prameň: Wisnewski (2015, s. 120 – 124).

Strategický záujem a podstatný vplyv USA na reálne stvárňovanie integračného procesu v Európe

- Hlbší a komplexnejší pohľad do histórie odhaľuje mimoriadne dôležité fakty a súvislosti pre reálnejšie videnie súčasnosti
- Marshallov plán – prvá praktická realizácia integračnej myšlienky dôkladne pripravený a z hľadiska strategických zámerov USA aj špecificky diferencovane dôkladne realizovaný (odbyt americkej produkcie, hladké presadzovanie nadvlády, špecifická výnimka Nemecka)
- Zvláštne okolnosti vstupu V. Británie do EHS, bola v ESVO, žiadosť 1961 na „príanie“ USA, aby posilnili svoj vplyv; 1963 žiadosť zamietnutá Ch. de Gaulle; no v tom istom roku podpísaná Zmluva o spolupráci medzi Francúzskom a Nemeckom – ako chrbtovej kosti EHS
- V. Británia musela čakať 10 rokov, no doteraz nebola a nepôsobila ako organický člen EÚ, pôsobila ako „piata kolóna“ pri presadzovaní záujmov USA voči EÚ v zápase o pozície v globálnom vládnutí – najnovšie v podobe brexitu

EÚ – suverénny aktér alebo objekt globálneho vládnutia

- Historické pozadie reálnych podmienok, príčin a aktérov integračného zjednocovania Európy – odhalilo úzku súčinnosť Bilderbergu a USA
- Môžeme EÚ v tomto kontexte chápať ako rovnocenného suverénneho aktéra globálneho vládnutia USA?
- V unipolárnom systéme dominantný aktér USA – pôsobil na vývoj EÚ tak, aby nemohla byť reálnym súperom, ale len objektom, resp. nástrojom upevňovania moci a vplyvu dominantného aktéra
- Prechod k multipolárnemu systému sa tento prístup ešte výraznejšie prejavil – EÚ ako nástroj proti oslabovaniu pozícií bývalého dominantného hráča, pomocou metód čoraz zjavnejšie poškodzujúcich záujmy členských štátov EÚ a EMU – hoci dopady sú v jednotlivých štátoch vecne i časovo značne rozdielne

Dve úrovne nesvojprávnosti EÚ a ich konkrétne prejavy

- Integrované zjednocovanie sledovalo odstraňovanie suverenity a svojprávnosti štátov EÚ
- Integrovaný celok sa stal ľahšie ovládateľný a nesvojprávny objekt v rukách USA, kde od začiatku, a dnes celkom zjavne, nešlo a nejde o reálne národnoštátnym záujmom zodpovedajúce integračné spájanie štátov
- Existuje dostatok priamych i nepriamych argumentov dokumentujúcich konkrétne prejavy vo všetkých relevantných oblastiach vývoja EÚ nielen z histórie, ale smerom k súčasnosti ešte zjavnejšie a škodlivejšie
- Čoraz zjavnejšie absentujúca legitimita centralizácie rozhodovania, spôsob vzniku EMU, priebeh globálnej krízy, šírenie demokracie a hodnôt Západu (Irak, Líbya, Sýria atď.), gescia MMF v riešení dlhovej krízy (tzv. trio), pripravované riešenie krízy eurozóny smerujúce k jej rozpadu, zlyhanie bankovej únie (bojkot Nemecka), zjavná i skrytá podpora brexitu a jeho dezintegračného vplyvu

Európska únia na rózcestí

- V dôsledku kumulácie (súbehu) kvalitatívne nových vonkajších a vnútorných faktorov a ich multiplikatívneho dosahu – EÚ – na rózcestí, nevyhnutnosť strategickkej voľby, ktorým smerom pokračovať
- **Vnútorne** – kritická miera
 - nevyváženosť konštrukcie systému EMÚ dlhodobo generuje asymetrické prebytky – deficity
 - narastajúci deficit legitimacy centralizovaného rozhodovania
- **Vonkajšie** – formovanie multipolárneho systému globálneho vládnutia
 - vystupňované deštruktívne pôsobenie dominantného aktéra
 - kvalitatívne nová varieta možností globálnej adaptácie

Dva zásadne odlišné smery adaptácie

- **Pasívne rezignačný** – zostať v pozícii dvojnásobnej nesvojprávosti, v područí USA, stratiť možnosť stať sa plnohodnotným globálnym aktérom, rozklad integračného procesu a strata jeho pozitívnych efektov
- **Zásadne reformný** – prekonať dvojstrannú nesvojprávnosť – dôsledne legitimizovať mechanizmus fungovania integračného procesu
- Vytvárať vyvážený systém integračného zlad'ovania národno-štátnych záujmov (analógia Keynesovho „bancoru“) členských štátov
- Odpútať sa od podriadenosti a rozkladného vplyvu USA
- Všestranne začať využívať priestor a možnosti multipolárneho systému v záujme a potrieb rozvíjania stratégie EÚ ako kľúčového globálneho hráča
- Kľúčová požiadavka jednoty vystupovania čl. štátov ako integračného celku, odolať tlaku a snahám USA a V. B. bilateralizovať väzby na jednotlivé členské štáty EÚ, riziko uprednostnenia partikulárnych záujmov

Namiesto záveru

Ak dnes svetu vládnu „posttruth“, „postpravda“, „postfakty“, je viac než v minulosti naliehavo pripomenúť Orwelov odkaz:

V čase všeobecného klamu hovoriť pravdu je revolučný čin.

Ďakujem za pozornosť